

Öykü benim için sessizlikten önceki son nefes alış gibidir

İlk öykü kitabı Evimizi Böyle Yaktım
Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan Ferdi Çetin
ile kitabı hakkında konuştuk.

Sayfa Sayısı:
72
Baskı Yılı:
2019

Yayınevi:
Yapı
Kredi
Yayınları

- İlk öykü kitabınızla çıktınız karşımıza; Evimizi Böyle Yaktım. Fakat buna gelen kadar edebiyat dergilerinde isminize epey rastladık. Şunu merak ediyorum: Edebiyat dergileri, özellikle öykücüler için, bir okul özelliği taşımayı sürdürüyor mu? Sizin öykü yolculuğunuzda nasıl gelişti bu süreç?

Evimizi Böyle Yaktım'daki öykülerin oluşumunda, bir araya gelmesinde edebiyat dergilerinin etkisi oldukça büyük. Kitapta yer alan bazı öyküler Kitaplık'ta görünür oldular önce. Öykülerimin edebiyat dergisinde çıkması şu sebepten çok büyük önem taşıyor. Öncelikle öykü yazar yeni bir yazar denediği biçimi okuyuyla buluşturmak için bir alan buluyor. Yazdıklarımızın yayımlandığını görmenin verdiği cesaret bir yana, okuyuculardan yorumlar almaya başlıyorsunuz. Biraz çekirdekten yetişmeye benzetiyorum ben bunu.

- Öykünün dünya edebiyatında bugün çok büyük bir okuru olmasa da Türkiye'de durum biraz farklı. Has edebiyatın damarı öyküde atmaya devam ediyor. Nedir sizce bunun nedeni? Öyküde güçlü bir geleneğe sahip olmamızla açıklayabilir miyiz durumu sadece?

Türkiye'de öykünün kuvvetli bir geleneği var evet. Üniversitede Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü'nde eğitim aldım. Batılı edebi formlarla karşılaştığımız metinlerin içine derinlemesine nüfuz ettiğimiz bir süreç oldu bu. Batı kanonunun önemli metinlerini tartışırken Türkiye'den önemli öykü yazarlarının metinlerini de o seçkide tartıştık. Hiç de azımsanmayacak bir gelenek var o anlamda. Roman konusuna gelince, dünya edebiyatında roman formunun bu kadar ön plana çıkması aslında biraz gelenekle alakalı. Öyküye romanın bir ön çalışması gibi bakılması fikri var bir de. Roman yazmak için öykü yazarak kalemi açmak diye düşünüyor sanırım. Öyküler yayılandıktan sonra "roman da yazmalısın bir tane" diye yorumlar almaya başladım. Aslında mukayese götürmeyecek iki türden bahsediyoruz, öyle öncesi ve sonrası yok. Dünyayı nasıl bir çerçeveden gördüğünüzle ilgisi var ya da ne kadar

"konuşmak" istediğinizle. Bana gelince romana doğru bir yolculuktan ziyade, susmanın mümkün olabileceği bir yazın formu keşfedilse ona doğru meyletmeye hazırım. O sebepten öykü benim için sessizlikten önceki son nefes alış gibi biraz. Bir de sövle bir nokta var: İsim vermeceğim ama bazı kalemler romancılığıyla nam salmıştır. Benim için öyküleri daha kıymetlidir o yazarların. Biraz mikroskoptan bakmak gibi sanırım.

- (Kıp)kısaca öyküler yazıyorsunuz. Dolayısıyla kurmaca diliniz kendine has. Nedir yazdıklarınızı farklılaştıran ya da kendine has kılan?

"Bir kuşun uçuverdiği gibi kolay ölümler çağı" diyor ya Gonca Özmen, bu çağı ben de biraz böyle okuyorum sanırım. Bir de sürekli daha ne eksiltelim diye düşünüyorum kurmacadan, sürekli atılabilecek yeni bir şeyler olması beni heyecanlandırıyor. Daha az sözle nasıl anlatabilirim sorusu daima benimle. Sürekli daralan bir dünya hayal ediyorum aslında. Bu dili kendine has kılan da belki kendi kendine hiçbir zaman rahat vermeyecek şekilde yan yana geliyor olması kelimelerin, yeni eklenen her kelimenin hissettiği huzursuzluk. Kelimelerin ve cümlelerin art arda gelmesinde bir de ritim duygusundan bahsedebiliriz. Hiç olmadığı kadar anlamsızlıkla dolu bir evrende yaşıyoruz ve "mantık" gün geçtikçe daha da duvara çarpıyor. O zaman ritim bir yasa olarak pek yakınımızda duruyor işte. Daha az sözle "konuşsam olmazdı" diyebileceğimiz bir suçluluk duygusuyla yanyana gelen sesler çıkarması olabilir bu dilin kendine has özelliği? Konuşmak diyorum dikkat ederseniz yazıdan bahsetmiyorum.

- Evimizi Böyle Yaktım'daki öykülerin bir araya gelmesini sağlayan biçimsel ve duygusal çatıdan bahsedebilir misiniz?

Aslında öyküler bir araya gelmek için biçimsel olarak ritim fikrine bağlı kalıyorlar. Bir de dil bilgisi kuralları diyebiliriz. Gertrude Stein dil bilgisi kurallarından bahsederken noktanın sıkıcı olduğunu söyler. Çünkü nokta yargı içerir. Benim de yazın anlayışı olarak benimsemeye çalıştığım

biçim bu olabilir. Herhangi bir türden, bir yarıdan kaçınıp bir akış içinde izlenimlerin ritmine teslim olmak. Duygusal olan bağlayıcılığa geldiğimizde ise aile fikri ön plana çıkıyor diyebilirim. Ya da Furuzan'ın dediği gibi "ilkokulun tanrısal öğretmenleri". Aslında kitabın ismi için diğer bir alternatif de "annem ilkokul, babam boş" idi. O sebepten aile ve okul önemli bir nokta. Ortaya çıkan duygu için ise "buruk" diyebilirim ancak.

- Tiyatroyla da yakından ilgilisiniz. Bu ilginizin öykülerinize katkısı var mı?

Öykülerin bahsettiğim ritim duygusunda ilerlemesi fikri aslında tiyatrodan deneme ve sağlama şansı bulduğum bir fikir. Yönetmen Yusuf Demirkol ile ba-tiyatro'yu kurduğumuzda kitapta da yer alan bazı öyküleri sahneledik. "Sahneleneceğini bilen öyküler" diyoruz onlara. Öykünün dünyasından başlayıp sahnede tamamlıyorlar yolculuklarını. O sebepten öykü yazarken teatrallik fikri de hep benimle birlikte ama alışlagelmiş anlamda bir tiyatro metninden bahsetmiyorum. Roman değil öykü dediğimiz gibi, tiyatro metni değil öykü demek bu aynı zamanda. Ritmi, imgeyi ve duygu-yu kısacık bir öyküde yakalayamaya çalışmak.

- Okurların sizi biraz daha tanıması için soruyorum; sizi etkileyen, üslubunuzu bulmanızı sağlayan yazarlardan da bahsedebilir misiniz?

Ritim duygusu ve imge dediğim aslında bir şiirsel düşünme hali aynı zamanda. Şiirin yasa-sına teslim olmak. Bu süreçte söyleyebileceğim en etkili isimler Leyla Erbil ve Sevim Burak tabii. İmgesel düşünmeyi öğrendim onlardan diyebilirim. İmgeyi bulmak için dili sarısmayı öğrendim onlardan. Mesela Sevim Burak'ın Everest My Lord isimli oyununda Everest kelimesini İngilizce sesletim üzerinden "Have a rest" olarak düşünebileceğimi keşfettiğimdeki hazı hatırlıyorum. Dili yeterince sarstığımızda karşımıza çıkabiliyor o imgeler ancak. Türkiye'den öykücülerin yanından Batı kanonundan söyleyebileceğim iki isim var aslında Beckett ve Kafka. Bir de yazarların yanında çağdaş sanat müzeleri aynı değerde etkiye sahip diyebilirim. Ai Weiwei, Chapman Kardeşler ve Patricia Piccinini gibi çağdaş sanatçıların etkisi de vadsınamaz.

